

(Odlomak transkripta audio zapisa 27.09.1982.)

Sociološki radio zapis (Radio Sarajevo, KUNOP)
Doživljaji Monija Fincija iz Sarajeva u predratnom periodu
(Autor: Neđo Miljanović, 27.09.82.)

[...]

Pošto sam ja bolovao na plućima - zapravo na terenu, na premjeru u Srbiji to sam dobio od šefa sekcije koji je imao otvorenu tuberkulozu, ja to nisam znao, mi smo radili u jednoj vrlo uskoj prostoriji sto prema stolu - morao sam ići u jedan sanatorijum u Sloveniji, Topolišica se zove, i tamo sam bio dva-tri puta po tri mjeseca do 1934. Primao sam - tada se ta bolest liječila na jedan konzervativan način, dotle je došla medicina - primaio se nekakav pneumatoraks, upumpavali su zrak u pluća. I meni su sa 18 godina, ja sam to doživio da dobijem taj pneumatoraks i sad vi morate ići svakih 8 dana i primati to. Jedno vrijeme sam to primaio u Beogradu, onda sam kad sam diplomirao 1934. godine došao u Sarajevo. Međutim, ja nisam mogao da se družim i da živim kao ostala omladina. Moji drugovi su išli te na izlete u ljeto, te na skijanje u zimu, te na kupanje na Bentbaši itd. Dođe subota, ja šutim, slušam kako se oni dogovaraju, ja se povučem, jer niko od njih ne zna, malo ko zna da je moram svakih osam dana ići gore u Koševsku bolnicu kod primariususa doktora Kušana koji mi daje taj pneumatoraks, upumpava zrak u pluća i onda moraš ležati 24 sata nepomično. Inače samo kratke šetnje.

Dakle, u takvim uslovima ja nisam mogao da vodim neki normalan život, ali sam ipak drugovao sa onima koji su mi htjeli dolaziti kući. Ja ću da spomenem neke drugove. Jedan od mojih drugova od malih nogu bio je Lezo Perera. On je vrlo brzo postao član Partije i SKOJ-evac i u rukovodstvu je bio SKOJ-a. Onda je meni dolazio, bili smo dobri drugovi, Džemo Krvavac koji se već tada bio počeo baviti pisanjem, a i ja sam imao neke sklonosti za pisanje. Onda, mislim da nije slučajno, meni su poslali iz Partije jednog čovjeka koji se zvao Prelnik. On mi je pričao, njegov brat se nalazio u Sremskoj Mitrovici na izdržavanju robije. Nešto je bilo sa tim njegovim bratom Trilnikom, ali znam da je on imao radionicu za izradu pasoša i raznih isprava za izlazak iz Jugoslavije, pa je on objašnjavao i dokazivao kako je divno ići preko granice i u SSSR, da tamo imaju škole itd. Ja sam to sve slušao, jer još nisam bio toliko pečen i varen, a mi smo prevodili sa njemačkog jednu knjigu o nacionalnom jevrejskom pitanju, nas dvojica, on je znao dobro njemački, ja sam skupa s njim radio, ali kasnije sam došao do zaključka da je on poslat meni da me malo priprema.

To je došlo ne samo na bazi mog kontaktiranja sa mojim drugovima kao što je Lezo Perera koji će biti jedan od najoštrijih omladinskih komunista u Sarajevu. On je meni, kad god sam se vraćao iz bolnice, on me čeka kod Kulovića ulice, tamo gdje stoji sat, to je bila radnja Poppelmana. On je bio urar, metalac urarski radnik, časovničarski radnik, i u podrumu dole on izvlači ispod i donosi meni Lenjinova djela koja su bila dolazila iz Praga. Ja sam od njega dobivao svu moguću ilegalnu literaturu, od Leze Perere, proletera, u onoj finoj svilenoj hartiji.

Mislim da je ovaj Trilnik došao na bazi jednog detalja. Naime, pošto sam ja počeo da pišem, objavljivao sam neke kraće pripovijetke, dobivao sam i neke nagrade. Recimo, „Politika“ je jedanput raspisala konkurs za pripovijetku 1934. godine i ja dobijem tamo nagradu, treću nagradu sam dobio od „Politike“, kažu da je to bio prvi takav konkurs. Ta se pripovijetka zove *Kipovi*. Ustvari, ako se ona pročita, može se tačno vidjeti da sam ja udario ulijevo. I to su vidjeli ovi drugovi u Sarajevu i počeli su da rade sa mnom. Mislim da je tako bilo. Jer od ovoga istog Trilnika sam onda dobio predlog da me čekaju na tom i tom mjestu dvoje, jedan se zvao Leo Lušić, a jedna drugarica, Bjanka Levi se zvala, oni su već bili članovi Partije. To je bilo krajem 34. i početkom 35., rane 35. I oni su meni tada kazali da ja treba da se aktiviram, kao da sam već pečen i varen, da treba da se aktiviram i da idem u društvo *Matatju*. Ja sam to vrlo rado prihvatio, jer htio sam negdje da radim bez obzira na to što ću ja još i 36.-e i 38.-e godine dva puta ići u sanatorijum i dva puta ću biti operisan tamo. Išao sam u tu Topolišicu i poslije u Brestovac. U međuvremenu dva puta operisan, svejedno sam se ja aktivirao i radio u toj *Matatji*.

[...]